

12. 5. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K postavení prokuristy obchodní společnosti podle zákona o obchodních korporacích

Nový občanský zákoník (zákon č. [89/2012](#) Sb.) a zákon o obchodních korporacích (zákon č. [90/2012](#) Sb.) upravují stejně jako zrušený obchodní zákoník institut prokury. Ačkoli nová právní úprava prokury z úpravy obsažené v obchodním zákoníku (zákon č. [513/1991](#) Sb.) vychází, je institut prokury v novém občanském zákoníku a v zákoně o obchodních korporacích upraven podrobněji a pro prokuristu výslovně stanoví některé povinnosti, které předchozí právní úprava neobsahovala.

Tento článek se přitom zabývá postavením prokuristy v obchodní společnosti a odpovědností prokuristy za řádný výkon jeho funkce, neboť právě u obchodních společností je prokura v praxi udělována nejčastěji. Tento článek se tedy nezabývá případy, kdy je prokura udělována podnikatelem zapsaným v obchodním rejstříku, který není obchodní společností (i když závěry by byly s ohledem na blízkost právní úpravy obdobné - také na prokuristu zmocněného podnikatelem, který není obchodní korporací, se totiž mj. přiměřeně podle dikce § 58 zákona o obchodních korporacích aplikují ustanovení § 51 až § 57 zákona o obchodních korporacích).

Ustanovení § 450 odst. 1 nového občanského zákoníku obecně vymezuje prokuru tak, že udělením prokury **zmocňuje** podnikatel zapsaný do obchodního rejstříku prokuristu k právním jednáním, **ke kterým dochází při provozu obchodního závodu**, popřípadě pobočky, a to i k těm, pro která se jinak vyžaduje zvláštní plná moc. Zcizit nebo zatížit nemovitou věc je však prokurista oprávněn, pouze tehdy, je-li to výslovně uvedeno. Toto vymezení prokury je tedy prakticky totožné s ustanovením § 14 odst. 1 zrušeného obchodního zákoníku. Prokura je jednou z forem smluvního zastoupení, jde o tzv. obchodní plnou moc.

Z hlediska odpovědnosti prokuristy obchodní společnosti za řádný výkon funkce jsou zásadní nová ustanovení § 454 nového občanského zákoníku, podle kterého platí, že prokurista je povinen vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře, a dále ustanovení § 58 zákona o obchodních o korporacích, které stanoví, že na prokuristu obchodní korporace se přiměřeně aplikují ustanovení § 51 až § 57 zákona o obchodních korporacích a pravidla o nepřípustnosti konkurenčního jednání. Na prokuristu tak mj. dopadají i pravidla tzv. řádného podnikatelského úsudku dle § 51 zákona o obchodních korporacích, podle kterých je prokurista povinen jednat informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace, pečlivě a s potřebnými znalostmi. Pro prokuristu platí i princip loajality ve vztahu k obchodní korporaci a pravidla zákona o obchodních korporacích týkající se střetu zájmů. Na prokuristu lze přiměřeně aplikovat i ustanovení § 159 odst. 1 nového občanského zákoníku, podle kterého platí, že ten, kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s

nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se přitom za to, že jedná nedbale ten, kdo není péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.

I když to občanský zákoník ani zákon o obchodních korporacích výslovně nepředpokládá, je zřejmé, že vztah obchodní společnosti a prokuristy by měl být upraven na nějakém smluvním základě. Lze přitom akceptovat závěry soudů vztahující se k předcházející právní úpravě, podle kterých funkce prokuristy není druhem práce ve smyslu § 29 odst. 1 písm. a) zákoníku práce (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 21 Cdo 525/2005). Rovněž platí, že skutečnost, že fyzická osoba je prokuristou, sama o sobě nebrání tomu, aby nenavázala s touto společností pracovní poměr nebo jiný pracovní vztah, pokud jeho náplní není výkon činnosti prokuristy (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 21 Cdo 1269/2003).

Smlouva mezi prokuristou a obchodní společností, která upravuje výkon funkce prokuristy, je tak smlouvou ryze občanskoprávní, když subsidiárně se bude na vztah prokuristy a obchodní společnosti dle našeho názoru vztahovat ustanovení občanského zákoníku o příkazu. I odpovědnost za způsobenou škodu ze strany prokuristy se tak řídí občanským zákoníkem a zákonem o obchodních korporacích, nikoli zákoníkem práce. Je možné přiměřeně aplikovat závěry rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 23 Cdo 2713/2009 vztahujícího se k předcházející právní úpravě, podle kterého platí, že nedohodl-li se prokurista s podnikatelem jinak, použijí se na jejich smluvní vztah ustanovení obchodního zákoníku o mandátní smlouvě.

Uzavření smlouvy o výkonu funkce prokuristy mezi obchodní společností a prokuristou lze velmi doporučit. Nový občanský zákoník totiž upravuje rozsah oprávnění prokuristy a zákon o obchodních korporacích společně s občanským zákoníkem stanoví pravidla odpovědnosti prokuristy za řádný výkon jeho funkce (pokud tuto funkci prokurista skutečně vykonává). Bez uzavření smlouvy o výkonu funkce prokury, která stanoví v určitém rozsahu povinnost prokuristy skutečně jako prokurista společnosti jednat, se ale jedná pouze o „prázdnou „formu“, neboť bez takovéto smlouvy se jedná pouze o velmi širokou „plnou moc“, ze které ještě nelze dovést povinnost prokuristy skutečně ve stanoveném rozsahu funkci prokuristy vykonávat.

Ve smlouvě o výkonu funkce prokuristy je možné dle našeho názoru prokuristovi konkrétněji stanovit jeho práva a povinnosti v rámci běžného provozu obchodního závodu podnikatele. Smlouva mezi společností a prokuristou tak může například stanovit, za které oblasti v rámci běžného provozu podniku je prokurista odpovědný. Smlouva o výkonu funkce prokuristy může rovněž obsahovat i určité vnitřní pokyny prokuristovi, které je povinen při výkonu své funkce dodržovat a může prokuristovi omezit i jeho zástupčí oprávnění navenek (toto omezení není ale samozřejmě ve vztahu ke třetím osobám účinné a jeho porušení ze strany prokuristy tak může zakládat pouze odpovědnost prokuristy za způsobenou škodu). Ačkoli důvodová práva k § 454 občanského zákoníku, který stanoví povinnost prokuristy jednat s péčí řádného hospodáře, uvádí, že se jedná o úpravu dispozitivní, kdy se smluvní strany mohou dohodnout odlišně (tedy například tak, že se na prokuristu povinnost vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře vůbec nevztahuje), máme za to, že u obchodních korporací s ohledem na ustanovení § 58 a 51 zákona o obchodních korporacích taková odchylná dohoda možná nebude, tedy že prokurista obchodní korporace bude vždy povinen vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře. Smlouva o výkonu funkce prokuristy by dále měla řešit i otázku odměna prokuristy a náhrady jeho nákladů.

Podle 58 a § 52 zákona o obchodních korporacích platí, že při posouzení, zda prokurista jednal s péčí řádného hospodáře, se přihlédnou k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v obdobném postavení prokuristy obchodní korporace. Rovněž u prokuristy platí, že je-li v řízení před soudem posuzováno, zda prokurista obchodní korporace jednal s péčí řádného

hospodáře, nese důkazní břemeno tento prokurista, ledaže soud rozhodne, že to po něm nelze spravedlivě požadovat. Porušení péče řádného hospodáře přitom může spočívat nejen v jednání aktivním (například uzavření smlouvy se zákazníkem společnosti za zcela nevýhodných podmínek), ale i v jednání pasivním – opomenutí (například neuplatnění pohledávek společnosti, které vede k promlčení těchto pohledávek). Na prokuristu se tedy přiměřeně aplikují totožná ustanovené zákona o obchodních korporacích, jako na člena statutárního orgánu dané společnosti.

Prokuristu proto nelze v případě uzavření shora popsané smlouvy o výkonu funkce prokury podle našeho názoru chápat za pouhého zmocněnce navenek a „vykonavatele“ vnitřních rozhodnutí obchodní společnosti, ale v rámci činností, ke kterým pravidelně dochází při provozu obchodního závodu a ke kterým byl prokurista ve smlouvě uzavřené se společností pověřen, je prokurista oprávněn a zároveň i povinen činit vlastní rozhodnutí, která se následně projeví jednáním prokuristy navenek vůči třetím osobám. Prokurista musí být tedy osobou, která je důkladně obeznámena s předmětem podnikání dané obchodní společnosti. Činnosti spadající pod běžný provoz obchodního závodu mohou být vykonávány právě ustanoveným prokuristou, aniž by musely být řešeny například statutárním orgánem společnosti.

Také odborná právní literatura (například prof. JUDr. Jarmila Pokorná, Komentář k § 450 zákona o obchodních korporacích, ASPI) jako jednu z funkcí prokury označuje funkci racionalizační, kdy „*šíře jednatecké působnosti a vazba na provoz závodu totiž zbavuje podnikatele nutnosti zabývat se běžnými provozními záležitostmi, které může obstarat prokurista... Účel zákonné úpravy prokury lze spatřovat v tom, že se každý může spolehnout na to, že prokurista nemá zapotřebí vyžadovat si pro každé jednotlivé opatření a souhlasu od podnikatele.*“

Postavení prokuristy je proto v tomto směru z hlediska pravomocí a odpovědnosti do jisté míry obdobné, jako postavení statutárního orgánu dané obchodní korporace. I z tohoto důvodu nová právní úprava dle našeho názoru výslovně stanoví povinnost prokuristy jednat s péčí řádného hospodáře, pečlivě, informovaně a se všemi potřebnými znalostmi. Jedná se o totožné povinnosti, jako má statutární orgán dané obchodní korporace. I z hlediska zákazu konkurence odborná právní literatura (I. Štenglová in Štenglová, I.; Havel, B.; Cíleček, F.; Kuhn, P.; Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2013 s. 149) dovozuje, že na prokuristu by se měla uplatnit pravidla týkající se zákazu konkurence platný pro statutární orgán dané obchodní korporace, ve které prokurista působí.

Samozřejmě ale platí, že funkci prokuristy a statutárního orgánu nelze zaměňovat. Pokud není stanoveno výslovně jinak, tak již ze zákona platí, že prokurista není oprávněn zcizovat a zatěžovat nemovité věci dané obchodní společnosti. Dále prokuristovi nenáleží obchodní vedení společnosti v rozsahu, který nespadá pod běžný provoz obchodního závodu dané obchodní společnosti. Konkrétně tak prokurista nemůže rozhodnout například o změně předmětu podnikání společnosti, o zásadní změně podnikatelské strategie obchodní společnosti, o prodeji obchodního závodu či jeho části obchodní společnosti, apod. Tato rozhodnutí náleží pouze statutárnímu orgánu, kterému náleží obchodní vedení společnosti.

Platná právní úprava neobsahuje legální definici pojmu „obchodní vedení“. Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 25. srpna 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003, uveřejněném pod číslem 80/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého obchodním vedením společnosti ve smyslu ustanovení § 134 obchodního zákoníku je řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech. V usnesení ze dne 5. dubna 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, Nejvyšší soud formuloval závěr, podle kterého pod pojem obchodního vedení se zpravidla zahrnuje organizace a řízení podniku, který náleží společnosti, řízení zaměstnanců, rozhodování o provozních záležitostech, tj. např. zásobování, odbyt,

reklama, vedení účetnictví (srov. § 135 odst. 1 obch. zák.) apod., jakož i rozhodování o podnikatelských záměrech. Nejvyšší soud též uzavřel, že rozhodnutí o tom, zda a jaký majetek společnost nabude či naopak převede na třetí osobu, spadá zásadně do obchodního vedení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. dubna 2012, sp. zn. 29 Cdo 3223/2010, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročníku 2013, pod číslem 34).

Pojem obchodní vedení je tedy v rozhodovací praxi vykládán poměrně široce. Ve vztahu k běžnému provozování obchodního závodu se však funkce prokuristy a statutárního orgánu do jisté míry překrývají. Dle našeho názoru platí, že prokurista, který s obchodní společností uzavřel shora popsanou smlouvu o výkonu funkce prokury upravující bližší podmínky výkonu funkce prokury, ve které má prokurista stanoveny určité oblasti v rámci běžného provozu obchodního závodu, za které je odpovědný a který je ze zákona oprávněn v rámci běžného provozování obchodního závodu zastupovat obchodní společnost navenek a činit za obchodní společnost související právní jednání, je v této věci oprávněn, ale i povinen, činit i příslušná podnikatelská rozhodnutí směrem dovnitř společnosti, které jinak spadají pod pojem obchodní vedení společnosti.

Například pokud je prokurista oprávněn za obchodní společnost uzavřít určitou smlouvu se zákazníkem této společnosti v rámci běžného podnikání společnosti, je tento prokurista oprávněn učinit i příslušné obchodní rozhodnutí dovnitř společnosti, že s tímto zákazníkem obchodní společnost naváže obchodní spolupráci či nikoli a také je oprávněn provést dovnitř společnosti taková technická, organizační a personální opatření, aby uzavřená smlouva byla plněna. Prokurista je oprávněn za společnost i vyjednávat o uzavření a konkrétních podmínkách dané smlouvy, když v rámci tohoto vyjednávání může rozhodnout o tom, zda tyto podmínky bude akceptovat či nikoli. Prokurista je v těchto věcech povinen jednat s péčí řádného hospodáře a v souladu s pravidly podnikatelského úsudku.

Prokuristu obchodní společnosti tak dle našeho názoru nelze v popsaném případě chápat za pouhého zástupce navenek a za pouhého vykonavatele vnitřních rozhodnutí daného podnikatele ve vztahu ke třetím osobám. Naopak prokurista je v rámci činností spadajících do běžného provozu obchodního závodu, ke kterým byl pověřen smlouvou o výkonu funkce prokury, osobou se samostatnou odpovědností, která je v rámci své činnosti nejen oprávněna, ale i povinna činit z vlastní iniciativy veškeré úkony ve svěřené oblasti, tedy v rámci běžného provozu daného obchodního závodu. Prokurista je povinen z titulu své funkce a uzavřené smlouvy o výkonu funkce prokury zajišťovat běžný chod obchodního závodu podnikatele a při tomto je povinen jednat s péčí řádného hospodáře a v souladu s pravidly podnikatelského úsudku. V souladu s péčí řádného hospodáře by proto u prokuristy nebylo v popsaném případě například jednání, kdy by prokurista po udělení prokury zůstal zcela pasivní a pouze očekával konkrétní pokyny podnikatele, k tomu, jaké právní jednání má prokurista za tohoto podnikatele učinit. O specifickém postavení prokuristy při jeho činnosti svědčí i to, že funkce prokuristy není druhem práce ve smyslu § 29 odst. 1 písm. a) zákoníku práce (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 21 Cdo 525/2005).

Závěr

Lze tedy shrnout, že s ohledem na široké vymezení působnosti prokuristy (veškerá jednání, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu) a s ohledem na zakotvení výslovné povinnosti prokuristy obchodní společnosti jednat s péčí řádného hospodáře a v souladu s pravidly řádného podnikatelského úsudku, máme za to, že na prokuristu obchodní společnosti nelze pohlížet pouze jako na zástupce podnikatele se širokým zástupčím oprávněním. U činností v rámci běžného provozu obchodního závodu se funkce prokuristy do značné míry překrývá s funkcí statutárního orgánu. Je však třeba, aby mezi prokuristou a obchodní společností byla uzavřena písemná smlouva, která bude činnosti, pravomoci a odpovědnost prokuristy podrobněji upravovat. Ustanovený prokurista má nejen

široká práva, ale i řadu povinností a v rámci své působnosti se velmi blíží postavení statutárního orgánu dané obchodní společnosti.

JUDr. Ervín Perthen, MBA,
advokát

JUDr. Milan Chmelík,
advokát

[PPS advokáti s.r.o.](#)

Velké náměstí 135/19
500 02 Hradec Králové

Tel.: +420 495 512 831-2

Fax: +420 495 512 838

e-mail: pps@ppsadvokati.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)

- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Nařízení prodeje jednotky jako ultima ratio ochrany práv ostatních vlastníků?](#)